

Παρουσία Μαρωνιτών στην Κυθρέα

της δρ Αικατερίνης Αριστείδου

Οι Μαρωνίτες είναι Χριστιανοί της Ανατολής που προήλθαν από τον Μονοθεϊσμό και άρχισαν να εξαπλώνονται από τον 7^ο μ.Χ. αιώνα με πυρήνα το μοναστήρι του Αγίου Μάρωνα στον Λίβανο. Η πολιτική τους διάρθρωση ήταν εκείνη της στρατιωτικής κοινότητας και υπεράσπισαν την πολιτική και δροσευτική ανεξαρτησία τους εναντίον των Μουσουλμάνων. Από τον 12^ο αιώνα απεδέχθησαν το πρωτείο του πάπα και της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Επικεφαλής της Μαρωνιτικής Εκκλησίας είναι ο Μαρωνίτης πατριάρχης που εδρεύει στον Λίβανο.

Οι Μαρωνίτες, σύμφωνα με τον Mas Latrie, Γάλλο ιστορικό και μελετητή της κυπριακής ιστορίας του 19^{ου} αιώνα, ήλθαν από τον Λίβανο στην Κύπρο επί αυτοκράτορα Ιουστινιανού Β΄, γύρω στο 686 μ.Χ., δηλαδή στον 7^ο αιώνα μ.Χ. Νέες εγκαταστάσεις Μαρωνιτών στην Κύπρο συνέβησαν επίσης και κατά τα τέλη του 7^{ου} αιώνα, όταν για να σωθούν από τις επιδρομές των Αράβων αναγκάστηκαν να καταφύγουν στα ψηλά βουνά του Λιβάνου και στη συνέχεια μερικοί απ' αυτούς βρήκαν καταφύγιο στην Κύπρο. Επίσης το 938 μ.Χ., μετά την καταστροφή από τους Άραβες της Μονής του Αγίου Μάρωνα, στην Κύπρο εγκαταστάθηκαν ακόμη αρκετοί Μαρωνίτες πρόσφυγες.

Αργότερα, περί τα τέλη του 12^{ου} αιώνα, όταν ο Λουζιανός βασιλιάς Γουίδων, το 1192, αγόρασε την Κύπρο, προσπάθησε να προσελκύσει ευγενείς, ιππότες αλλά και πολεμιστές στην Κύπρο. Για τον σκοπό αυτό είχε προσκαλέσει γειτονικούς λαούς να εγκατασταθούν στο νησί. Πιο πρόθυμα στην πρόσκληση του Βασιλιά Γουίδωνα φαίνεται ότι είχαν ανταποκριθεί οι Μαρωνίτες, που ζούσαν κυρίως στο Βισιάρι, το Ιντίν και το Χότεθ επειδή οι κάτοικοι των αναφερθεισών περιοχών, κατά την εποχή αυτή, αντιμετώπιζαν σκληρές επιθέσεις από πλευράς των Μουσουλμάνων. Ήταν η τελευταία μαζική μετανάστευση των Μαρωνιτών στην Κύπρο.

Έχοντας εμπειρίες στη ζωή του βουνού και σε ενασχολήσεις με τη γεωργία, οι περισσότεροι από τους Μαρωνίτες που ήλθαν στην Κύπρο ως μετανάστες εγκαταστάθηκαν σε περιοχές της οροσειράς του Πενταδακτύλου. Εκεί τους παραχωρήθηκε από τον Βασιλιά Γουίδωνα γη τόσο για την εγκατάστασή τους όσο και την απασχολήσή τους. Γι' αυτό και τους συναντούμε ν' ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, αξιοποιώντας το άφθονο νερό του Κεφαλόβρυσου της Κυθρέας. Στις πόλεις εγκαταστάθηκαν πολύ λίγοι. Όπως μας πληροφορεί ο ιστορικός Στέφανος Λουζιανός (1537-1590) «*συνηθισμένοι στη ζωή του βουνού, οι περισσότεροι εγκαταστάθηκαν στη βόρεια οροσειρά της Κύπρου - την οροσειρά του Πενταδάκτυλου, όπου επιδόθηκαν κυρίως στην καλλιέργεια της γης και την κτηνοτροφία*».

Κατά τα Μεσαιωνικά χρόνια οι Μαρωνίτες στην Κύπρο κατοικούσαν σε πολλά χωριά, ενώ αργότερα ο αριθμός τους μειώθηκε σημαντικά, επειδή αρκετοί εγκατέλειψαν το νησί. Η φυγή επομένως και η μείωσή τους οφειλόταν στην παρακμή της γεωργικής παραγωγής που οφειλόταν σε φυσικές αιτίες, όπως σεισμούς, επιδημίες, πλημμύρες και ανομβρίες, που ανάγκασαν πολλούς Μαρωνίτες να επιστρέψουν και πάλι στον Λίβανο.

Το 1596 ήλθε στην Κύπρο ο περιηγητής Dandini, με εντολή του πάπα Κλήμεντος VII, για να πληροφορηθεί για την κατάσταση των Μαρωνιτών της Κύπρου. Αυτός αναφέρει ότι είχε συναντήσει Μαρωνίτες που ζούσαν διασκορπισμένοι στα εξής 19 χωριά: το Μετόχι, το Φλούδι, την Αγία Μαρίνα, τον Ανώματο, την Καμπυλή, τα Καρπάσια, την Τριμιδιά, την Αφάνεια, την Κλεπίνη, το Επισκοπειό, το Γέρι, την **Κυθρέα**, την **Χρυσίδα**, τον **Κεφαλόβρυσσο**, τον Κορμακίτη, το Βουνό, τον Κήπο, τα Γαστριά και το Καζάφανι. Σε αυτά τα χωριά κατοικούσαν περίπου 4.000 Μαρωνίτες.

Όμως ο σύγχρονος **ιστορικός Στέφανος Λουζιανός** (1537-1590) αν και αναφέρει τον Dandini και γνώριζε τις αναφορές του τόσο για τα 19 χωριά στα οποία, όπως αναφέρει, ζούσαν Μαρωνίτες, όσο και την αναφορά του Dandini ότι ο συνολικός αριθμός των Μαρωνιτών που ζούσαν στην Κύπρο ανερχόταν στις 4.000, ο ίδιος ο Λουζιανός δεν συμφωνεί με τα στοιχεία του Dandini, και παραδέτει δικά του στοιχεία σύμφωνα με τα οποία κατά την περίοδο στην οποία αναφέρεται ο Dandini οι Μαρωνίτες κάτοικοι της Κύπρου ανέρχονταν μόνο σε **1.200 - 1.300 άτομα και ότι αυτοί διέμεναν μόνο σε 5-6 χωριά**. Ο Dandini, ως απεσταλμένος του Πάπα, προφανώς ήθελε να παρουσιάσει τον αριθμό των καθολικών Μαρωνιτών πολύ μεγαλύτερο από τον πραγματικό.

Οι αναφορές και τα πληθυσμιακά στοιχεία που ο Λουζιανός παραδέτει για τους Μαρωνίτες στην Κύπρο πρέπει να θεωρούνται πιο έγκυρα από τα στοιχεία του περιηγητή Dandini, καθότι ο Λουζιανός όχι μόνο ήταν σύγχρονος, αλλά ζούσε και στην Κύπρο κατά την πιο πάνω περίοδο.

Σοβαρό πλήγμα κατά των Μαρωνιτών της Κύπρου, που είχε ως αποτέλεσμα την αριθμητική μείωση της παρουσίας τους στην Κύπρο, επέφερε η τουρκική εισβολή και κατάκτηση του νησιού το 1570-71. Σύμφωνα με δημοσιευθέντα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τους Μαρωνίτες που χάθηκαν στην μάχη της Αμμοχώστου, η μια από τον Στέφανο Αλτονέζι και η άλλη από τον πατριάρχη Paul Massad στο βιβλίο του Alldorr al-Manzoum οι απώλειες των Μαρωνιτών στη μάχη που οδήγησε στην πώση της Αμμοχώστου το 1571 ήταν πολύ μεγάλες. Επίσης, μετά την τουρκική κατάκτηση της Κύπρου ένας σημαντικός αριθμός Μαρωνιτών εγκατέλειψαν το νησί, ενώ άλλοι, λόγω των εξαναγκασμών και της καταπίεσης που υφίσταντο, αναγκάστηκαν να εξισλαμισθούν, όπως συνέβη και με πολλούς Έλληνες ορθόδοξους.

Σήμερα Μαρωνίτες βρίσκονται στις ακόλουθες χώρες: στην Κύπρο, στη Συρία, στην Αίγυπτο, στη Βραζιλία, στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη και αλλού. Η μεγαλύτερη κοινότητά τους όμως εξακολουθεί να βρίσκεται στον Λίβανο, όπου αποτελεί τη

σημαντικότερη χριστιανική ομάδα της χώρας. Η κοινότητα των Μαρωνιτών υπάρχει από πολλούς αιώνες στην Κύπρο. Οι Μαρωνίτες που ζουν στην Κυπριακή Δημοκρατία είναι ισότιμοι πολίτες και ο αριθμός τους ανέρχεται γύρω στις 6.000.

Κατά τα χρόνια της Βυζαντινής περιόδου και κατά τα πρώτα χρόνια της Φραγκοκρατίας εγκαταστάθηκε στην περιοχή της Κυθρέας μικρός αριθμός Μαρωνιτών πολεμιστών, γεωργών και μοναχών, απ' όπου και η ονομασία **Συρκανιά**, της μιας από τις ενορίες της Κυθρέας.

Στα 1662 οι καθολικοί δηλαδή οι Μαρωνίτες της Κυθρέας στα Αρχεία της Propaganda Fide αναφέρονται ως μερικοί, 1-2 οικογένειες. Το 1686 όλοι οι Μαρωνίτες της Κύπρου ήταν 150.

Από μια έκθεση του 1776 πληροφορούμαστε ότι τότε υπήρχαν στην Κυθρέα 78 Μαρωνίτες με ιερέα, αλλά χωρίς εκκλησία, και γι' αυτό πήγαιναν στην εκκλησία του Αγίου Αντωνίου μια ώρα δρόμο.

Από το Αρχείο της Καθολικής εκκλησίας του Αγίου Παύλου στη Λάρνακα, το 1985, ο αείμνηστος Κώστας Κύρρης, ιστορικός ερευνητής και διευθυντής του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου, έφερε στο Κέντρο φωτοτυπίες των βιβλίων γάμου, βαφτίσεων και θανάτων των Καθολικών της Λάρνακας. Αργότερα αυτό το Αρχείο με τα σχετικά βιβλία, η Εκκλησία του Αγίου Παύλου τα έστειλε στον Λίβανο.

Το 1985, στο πλαίσιο των ερευνών μου σε διάφορα αρχεία του εξωτερικού αλλά και της Κύπρου, συνέχιζα να μελετώ διάφορα έγγραφα και κρατούσα σημειώσεις για διάφορα σημαντικά στοιχεία και πληροφορίες που περιείχονταν σ' αυτά σχετικά με την παραμονή και τη δραστηριότητα που ανέπτυσαν στην Κύπρο διάφοροι Ραγουζαίοι, όπως ο πρόξενος της χώρας αυτής στην Κύπρο Ίβαν Γκαρμολιέζι που ήταν ο κροίσος της εποχής εκείνης, (έμπορος, πλοιοκτήτης, δανειστής, ασφαλιστής πλοίων και ιδιοκτήτης πολλών κατοικιών και χωραφιών όχι μόνο στη Λάρνακα αλλά και σε πολλά άλλα μέρη της Κύπρου) διάφοροι έμποροι από τη Ραγούζα, καθώς επίσης ταξιδιώτες, ναυτικοί, πλοίαρχοι και διάφορα άλλα πρόσωπα που με ενδιέφεραν, αφού για πολλά χρόνια ασχολούμουν με ιστορικές έρευνες στο Αρχείο της Ραγούζας και τις εμπορικές σχέσεις που η Δημοκρατία της Ραγούζας είχε με ξένες χώρες και κυρίως με την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου*

(*Το Κρατικό Αρχείο της Ραγούζας διαθέτει εκατοντάδες αρχειακές σειρές εγγράφων με χιλιάδες αρχειακούς τόμους που αφορούν τις πολιτικές, διπλωματικές, εμπορικές και ναυτιλιακές σχέσεις που η Δημοκρατία της Ραγούζας, παρά το μικρό μέγεθός της, υπήρξε για αρκετούς αιώνες θαλασσοκράτειρα ισάξιας δύναμης και εκποπίσματος με τη Βενετική Δημοκρατία. Αυτός είναι και ο λόγος που το Κρατικό Αρχείο της, πλουσιότατο και οργανωμένο, αποτελεί ένα αξιόλογο και μοναδικό θησαυρό σπάνιων πληροφοριών και αρχειακών δεδομένων για τη μελέτη και συγγραφή της ιστορίας πολλών ευρωπαϊκών χωρών από

τον Μεσαίωνα μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Αξιοποιώντας τις πολυτελείς έρευνές μου στο Αρχείο της Ραγούζας συνέγραψα και εξέδωσα αρκετά βιβλία και μελέτες για την ιστορία της Ραγούζας και τις σχέσεις της με διάφορες χώρες ιδιαίτερα με την Κύπρο και την Ελλάδα. Για τον πρόξενο της Ραγούζας στην Κύπρο Ιωάννη Γκαρμολιέζι, βλ. Αικατερίνης Αριστείδου, «Το Προξενείο της Ραγούζας στην Κύπρο. Giovanni Garmogliesi», *Επετηρίδα Κέντρου Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου*, αρ. 10, Λευκωσία 2013 και της ίδιας, «Η Λάρνακα ως το πέμπτο σημαντικό λιμάνι της Αν. Μεσογείου κατά τον 18^ο αι. και η εκεί πολυσχιδής δράση του Ραγουζαίου προξένου Ιωάννη Γκαρμολιέζι», *Επετηρίδα Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών*, τόμ. ΙΓ', Λευκωσία 2018).

Στα έγγραφα που μελετούσα εντόπισα και κατέγραψα αρκετές σημαντικές πληροφορίες που σχετιζόνταν με διάφορους ξένους που ζούσαν τότε στην Κύπρο. Οι πληροφορίες αυτές άμεσα ή έμμεσα αναφέρονταν σε διάφορα σημαντικά δεδομένα και σχέσεις που οι ξένοι αυτοί δημιουργούσαν με κατοίκους της Κύπρου. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονταν και περιπτώσεις σύναψης γάμων μεταξύ πολιτών της Κύπρου και πολιτών άλλων χωρών. Εξαιτίας της φύσης των πληροφοριών που υπήρχαν στα αρχειακά έγγραφα θεώρησα χρήσιμη την αξιοποίησή τους γράφοντας μια μελέτη με την οποία έρχονται στο φως σημαντικά στοιχεία για την παρουσία και δράση των ξένων αυτών στην Κύπρο, την ιδιότητά τους υπό την οποία βρίσκονταν ή κατοικούσαν στη χώρα μας, τις σχέσεις που ανέπτυσαν με πολίτες της Κύπρου και άλλους λόγους. Κάθε έγγραφο εάν και εφόσον περιέχει σημαντικές ιστορικές πληροφορίες είναι χρήσιμο, διότι επιστημονικά μπορεί ν' αξιοποιηθεί από διάφορες πλευρές.

Στο Αρχείο της Καθολικής εκκλησίας του Αγίου Παύλου της Λάρνακας που μελέτησα, συνάντησα στοιχεία για τον Πρόξενο της Ραγούζας στην Κύπρο Ίβαν Γκαρμολιέζι, τη σύζυγό του, τους υπαλλήλους του στο προξενείο και άλλους Ραγουζαίους να νυμφεύονται με Μαρωνίτισσες από την Κυθρέα και από το Κεφαλόβρυσσο της Κυθρέας. Επίσης αρκετά έγγραφα αναφέρονται στη σύναψη γάμου κατά τον οποίο ο ένας εκ των συζύγων, συνήθως ο σύζυγος είναι καθολικός στο δρήσκευμα και με καταγωγή από ξένο κράτος και η σύζυγος Κυπρία, συνήθως μαρωνίτισσα. Επίσης σε άλλα κατάστιχα αναφέρονται πληροφορίες ότι ζευγάρια εμπόρων ή προξένων βαπτίζουν παιδιά καθολικών και Μαρωνιτών. Η ανάπτυξη τέτοιων σχέσεων αλλά και η σύζευξη μεταξύ τους ήταν πολύ φυσιολογικό φαινόμενο, αφού τόσο οι Μαρωνίτες όσο και οι Ραγουζαίοι ήταν καθολικοί.

Μεταξύ άλλων εντόπισα έγγραφα που αναφέρονται στον Ίβαν Γκαρμολιέζι, πρόξενο της Δημοκρατίας της Ραγούζας στην Κύπρο που ζούσε μόνιμα στη Λάρνακα, και νυμφεύτηκε την Τομασίνα (Τουμαζού) Πέριτζ, θυγατέρα της Μαρίας Μαυραλή, καθολική στο δρήσκευμα, και του Πέτρο Πέριτζ, Ραγουζαίου γιατρού στην Κύπρο. Νονά της Τομασίνας ήταν η Χριστίνα Santamina, Μαρωνίτισσα. Η Τουμαζού, σε ηλικία 66 ετών, πολλά χρόνια μετά τον θάνατο του συζύγου της, τον Ιούλιο το 1772, παντρεύτηκε τον Γάλλο πρόεσβη Benedictus Astier, μόνο δύο χρόνια πριν τον θάνατό της.

Αξίζει όμως να αναφερθούν και μερικές άλλες πληροφορίες, όπως οι πιο κάτω: Στις 30 Σεπτεμβρίου 1760 ο Ραγουζαίος Πέτρος Σιουλιάγκα νυμφεύτηκε την Κυριακού, κόρη του μακαρίτη Αντώνη και της Ελένης που είναι Μαρωνίτες από το Κεφαλόβρυσο. Οι Κουμπάροι (μάρτυρες) του ζεύγους αυτού ήταν ο Μαρωνίτης Βικάριος και ο Ραγουζαίος Φραντζέσκο Σοντάρνια.

Ο Πέτρος Σιουλιάγκα ήταν ανεπιός του προξένου της Ραγούζας Ίβαν Γκαρμολιέζι. Στον Πέτρο Σιουλιάγκα ο Γκαρμολιέζι άφησε στη διαθήκη του 500 ρεάλια και άλλα 100 ρεάλια κάθε χρόνο για να υπακούει και να βοηθά τη σύζυγό του. Ο Φραντζέσκο Σοντάρνια ήταν μεταξύ εκείνων που πιστοποίησαν τις υπογραφές στη διαθήκη του Ίβαν Γκαρμολιέζι.

Στις 12 Νοεμβρίου 1776 ο Σιλβέστρος, γιος του Μακαρίτη Αντωνίου Βιανέλλο, Βενετός, νυμφεύτηκε με την Μαριάμ, θυγατέρα του Πέτρου Παπάζογλου και της Μαρίας, που ήταν και οι δύο Μαρωνίτες από την Κυθρέα.

Την 1^η Μαΐου 1778 ο Φραντζέσκος Dengli, Μαλτέζος, νυμφεύτηκε τη Μαρία, κόρη του μακαρίτη Ανδρέα του Ηλία και της Δεσποινούς από την Κυθρέα.

Στις 10 Ιανουαρίου 1785 ο Κάρολος Ντάντολο, από το Ρονίγνο (της Δαλματίας), νυμφεύτηκε την Ελισάβετ, που ήταν Μαρωνίτισσα, κόρη του Πέτρου και της Μαρίας Caradoglu από το Κεφαλόβρυσο.

Στις 25 Σεπτεμβρίου κάποιος Μαλτέζος νυμφεύτηκε την Τερέζα, κόρη του Ανδρέα Γκάσπαρι και της Μιλιάς Περικέττι από την Κυθρέα.

Στις 16 Ιουλίου 1786 ο Ανδρέας, γιος του Φραντζέσκου Anselmi από τη Γένοβα, νυμφεύτηκε την Άννα, κόρη του Ανδρέα Λιασή και της Δεσποινούς, που και οι δύο ήταν Μαρωνίτες από την Κυθρέα.

Στις 29 Ιουλίου 1787 ο Νικόλας Brasta, από τη Νάπολη, νυμφεύτηκε με την Άννα Μαριάμ, κόρη του Λούκα και της Παυλίνας, που ήταν και οι δύο Μαρωνίτες από την Κυθρέα.

Στις 30 Ιουλίου 1787 ο Στέφανος, από τη Γένουα, νυμφεύτηκε με την Ελισάβετ από την Κυθρέα, Μαρωνίτισσα.

Την 1^η Οκτωβρίου 1789 ο Baptista, Βενετός, νυμφεύτηκε με την Έλενα, κόρη του μακαρίτη Αντωνίου Περικέττι και της Μαρίας από την Κυθρέα.

Στις 23 Μαΐου 1790 ο Γεώργιος, γιος του μακαρίτη Αντωνίου Περικέττι, νυμφεύτηκε με τη Μαρίνα, κόρη του μακαρίτη Μιχαήλη Αράπη. Όλοι ήταν από την Κυθρέα.

Στις 8 Ιουνίου 1790 ο Ηλίας, γιος του μακαρίτη Ανδρέα Λιασή και της Δεσποινούς, που ήταν και οι δύο Μαρωνίτες από την Κυθρέα, νυμφεύτηκε με τη Μαρία του μακαρίτη Μιχαήλη Agub.

Στις 18 Νοεμβρίου 1799 ο Πέτρος Ηλία, από την Τεργέστη, νυμφεύτηκε με την Έλενα, κόρη του Ανδρέα και της Μαρίας, που ήταν Μαρωνίτες από την Κυθρέα.

Στις 12 Οκτωβρίου 1806 ο Δανιήλ Σίνιτσιτς, από τη Μάκαρασκα της Δαλματίας, νυμφεύτηκε με την Ούρσουλα κόρη του μακαρίτη Dengli και της Μαρίας από την Κυθρέα.

Στις 25 Απριλίου του 1808 ο Βλάσης, γιος του Νικόλα de Brena, Ραγουζαίος, νυμφεύτηκε με τη Ρόζα, κόρη του Ανδρέα από τη Γένοβα και της Άννας Λιασή από την Κυθρέα.

Στις 22 Νοεμβρίου 1809 ο Ιωσήφ Μπιάνκι, Βενετός, νυμφεύτηκε με την Ευτυχού (Felicita), κόρη του Γενουάτη Ιωάννη Carpane και της Μαρίας, Μαρωνίτισσας, από την Κυθρέα.

Τα πιο πάνω στοιχεία είναι πολύ ενδιαφέροντα από διάφορες απόψεις.

Κατ' αρχάς μας πληροφορούν: α) ότι στην Κυθρέα, κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 18^{ου} αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, ζούσε ένας αριθμός Μαρωνίτικης καταγωγής. Βέβαια αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα συγκεκριμένα έγγραφα που εξετάσαμε αφορούσαν την πιο πάνω περίοδο και μια περιοχή στην οποία ζούσαν αρκετοί ξένοι, λόγω της μεγάλης εμπορικής και οικονομικής σημασίας που η Λάρνακα είχε ως το σημαντικότερο λιμάνι της Κύπρου. Κατά την περίοδο αυτή η εμπορική και λιμενική σημασία της Λάρνακας ξεπερνούσε κατά πολύ σε σημασία και φήμη τα όρια της Κύπρου, αφού ήταν το πέμπτο σημαντικό λιμάνι της Ανατολικής Μεσογείου.

β) Η αναφορά σε κατοίκους Μαρωνιτικής κοινότητας στα πιο πάνω έγγραφα δεν πρέπει να εκπλήττει, καθότι πρόκειται για κατάλογο ονομάτων νεονύμφων που ανήκαν στο καθολικό δόγμα και αφορούσε σύναψη γάμου με αντίστοιχο ομόδρησκό τους άνδρα ή γυναίκα. Οι περιπτώσεις τέτοιων γάμων δεν είναι πολλές αν ληφθεί υπόψη ότι ο αριθμός τους, ιδιαίτερα αυτές που αναφέρονται σε κατοίκους της μαρωνίτικης κοινότητας της Κυθρέας δεν ξεπερνούν τις είκοσι σε μια μακρά περίοδο μισού αιώνα.

γ) Τα πιο πάνω στοιχεία αφορούν αποκλειστικά γάμους που τελέστηκαν μεταξύ νεονύμφων που ανήκαν σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων που από πλευράς δραστηριότητας ανήκαν στο καθολικό δόγμα εκ των οποίων ο ένας ή και οι δύο προέρχονταν από την Κύπρο. Υπήρχαν όμως και περιπτώσεις που και οι δύο μπορεί να μην ήταν από την Κύπρο, αλλά ζούσαν στο νησί μας ή εργάζονταν σε κάποιο προξενείο που είχε την έδρα του στην Κύπρο. Όμως, όταν γινόταν μεταξύ ομοδρήσκων που ανήκαν στο καθολικό δόγμα, αυτός καταγραφόταν στα σχετικά βιβλία γάμων που τηρούνταν σε τέτοιες περιπτώσεις.

δ) οι κάτοικοι της Κυθρέας ήταν πολύ φιλικοί με όλους τους ξένους, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής τους. Αυτό συνάγεται από το γεγονός ότι στα πιο πάνω κατάστιχα που μελετήσαμε συναντήσαμε αρκετές κοπέλες από την Κυθρέα, που ανήκαν στο καθολικό δόγμα να παντρεύονται με άνδρες από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες, όπως με Βενετούς, Ραγουζαίους, Ναπολιτάνους, Γενουάτες, Γάλλους, Μαλτέζους και Δαλματούς ομόδρησκους τους που ζούσαν ή

εργάζονταν στην Κύπρο. Επιπλέον, οι κοπέλες αυτές πιθανόν προέρχονταν από εύπορες οικογένειες.

Το γεγονός ότι οι σχέσεις μεταξύ Μαρωνιτών κατοίκων της Κυθρέας και άλλων ευρωπαϊών αναπτύσσονταν όχι μόνο με τη σύναψη γάμων, αλλά και με βαπτίσεις παιδιών διαπιστώνεται από τις πιο κάτω περιπτώσεις:

Στις 27 Δεκεμβρίου 1740 ο Χάννας του Αντώνη και η Λενού από το Κεφαλόβρυσσο, Μαρωνίτισσα, βαπτίζουν τον γιο τους Μάρκο και νονός είναι ο Μάρκος Millilo, Ραγουζαίος.

Ο Μάρκος Millilo ήταν καπετάνιος του πλοίου S. Biaggio, ιδιοκτησίας του Ραγουζαίου προξένου Γκαρμολιέζι, νυμφεύθηκε στη Βενετία όπου απέκτησε και δικό του σπίτι. Στα πλοία του Γκαρμολιέζι αναρτάτο η σημαία της Ραγούζας. Όμως πολλές φορές ο Μάρκος Millilo, σε μερικά λιμάνια αντικαθιστούσε τη σημαία της Ραγούζας με τη βενετική σημαία. Επίσης ο Γκαρμολιέζι μερικές φορές έβαζε υπό την προστασία του και βενετικά πλοία.

Στις 26 Φεβρουαρίου 1741, ο Δημήτριος Νικόλα και η Χριστίνα, Μαρωνίτισσα, βαπτίζουν τον γιο τους Στέφανο και ο νονός ήταν ο Ραγουζαίος Στέφανος Σιουλιάγκα.

Ο Στέφανος Σιουλιάγκα ήταν ανεψιός του Γκαρμολιέζι, ζούσε μαζί του στη Λάρνακα και εκτελούσε χρέη γραμματέα του στο Προξενείο και γενικά τον βοηθούσε σε όλες τις δραστηριότητές του.

Στις 28 Νοεμβρίου 1742 ο Ιωάννης του Αντώνη και η Έλενα του Αντρέα, Μαρωνίτισσα από το Κεφαλόβρυσσο, βαπτίζουν τον γιο τους Νικόλα και ο νονός ήταν ο Ιωάννης από τη Ραγούζα.

Στις 5 Αυγούστου 1743 ο Μιχαήλ Scebergas από τη Μάλτα και η Μαρία του Γεωργίου, Μαρωνίτισσα από τη Λάρνακα, βαπτίζουν το παιδί τους και ο νονός ήταν ο Ραγουζαίος Στέφανος Σιουλιάγκα.

Η Κυθρέα, μέσα στους αιώνες, υπήρξε ένας τόπος ελληνικός με συνεχή ελληνική παρουσία 4.000 χρόνων. Κατά τη μακραίωνη αυτή πορεία της, όσες φορές οι συνθήκες το απαιτούσαν, φιλοξένησε απλόχερα μερικές οικογένειες Μαρωνιτών. Οι κόρες των Μαρωνιτών, ως επί το πλείστον, παντρεύονταν με εμπόρους, καπετάνιους, ομόδησκους τους και μετοικούσαν στη Λάρνακα. Τελικά οι λίγοι, εναπομείναντες Μαρωνίτες στην Κυθρέα, στο πέρασμα των χρόνων αφομοιώθηκαν από τους Έλληνες. Συνεπώς, η κοινότητα της Κυθρέας κατά την απογραφή του 1901, είχε 1856 κατοίκους, οι οποίοι ήταν όλοι Έλληνες Ορθόδοξοι.

